

TAXANDRIA

TIJDSCHRIFT VOOR
NOORDBRABANTSCHЕ GESCHIEDENIS
EN VOLKSKUNDE

ONDER REDACTIE VAN

G. C. A. JUTEN,

PASTOOR TE WILLEMSTAD.

LID VAN VERSCHILLENDE GELEERDE GENOOTSCHAPPEN

MET WELWILLENDE MEDEWERKING VAN VELE DESKUNDIGEN

ZEVEN EN VEERTIGSTE JAARGANG

VIJFDE REEKS

ZEVENDE JAARGANG

BERGEN-OP-ZOOM
GEBROEDERS JUTEN

1940.

De goedkeuring van Ged. Staten was verleend onder voorbehoud dat over het provenu van de afbraak der kerk, f 847,75, nader zou worden beschikt. Bij K. B. van 25 Sept. 1822¹⁾ werd dit bedrag toegewezen aan de Hervormde Gemeente van Helmond c. a. Echter weigerde het gemeentebestuur van Aarle de uitbetaling der gelden omdat pastoor en kerkineesters van Aarle, die zich ook met een verzoekschrift tot Z. M. gewend hadden, hier-tegen protesteerden. De Hervormden van Helmond, die voor de bouw van een pastorie (aan de Wiel) dringend behoefte hadden aan enige fondsen, wendden zich met een request d.d. 24 Maart 1824 opnieuw tot den koning. Dank zij de invloed van den districts-commissaris, C. F. Wesselman, tevens ouderling van Helmond, werd bij K. B. van 4 October 1824 het gemeentebestuur van Aarle-Rixtel gelast „tot de dadelijke uitkering” van de opbrengst van de afbraak van het kerkgebouw te Rixtel aan de Hervormden van Helmond, aan welk bevel dan ook werkelijk gevolg gegeven werd.

Helmond

J. L. VAN DER GOUW.

Bronnen: Gemeente-archief van Helmond.
 Archief van de Hervormde Gemeente te Helmond c.a.
 Oorkonden betreffende Rixtel, door Jhr. Sasse van Ysselt,
 Enige Bossche Bijdragen van Pastoor Frenken en Jac. Heeren.

¹⁾ Ingekomen Stukken en minuten van uitg. stukken van de kerkvoogdij. no. 82 Arch. als voor.

DE ARCHIEVEN VAN HET VOORMALIGE KARTUIZERKLOOSTER BIJ GEERTRUIDENBERG

DOOR

Mr. H. J. J. SCHOLTENS.

Bij den ondergang van de chartreuse buiten Geertruidenberg op het einde der zestiende eeuw is het met het archief van dit huis gegaan als met dat van de verwoeste kartuizerkloosters elders in de Noordelijke Nederlanden. Een gedeelte is tijdens de troebelen verloren gegaan, een ander gedeelte, op de geconfisceerde goederen betrekking hebbende, is door de Staten van Holland bewaard, terwijl voorts een aantal bescheiden door de uitgeweken conventualen is medegevoerd naar andere huizen der Orde.¹⁾

In welke verzamelingen bevinden zich thans de resten van het archief der Geertruidenbergsche kartuizers?

TEGENWOORDIGE BEWAARPLAATSEN.

I. In het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage.

Nadat bij resolutie der Staten van Holland van 27 Juni 1582 was bepaald, dat de goederen van het klooster tot de domeinen van Holland zouden behooren, zijn een aantal archiefstukken, na de verovering van Geertruidenberg in 1593, overgebracht naar de Rekenkamer van Holland. Van deze stukken is in 1594 een inventaris opgemaakt, die thans nog in het archief der Rekenkamer te vinden is. Eenige jaren geleden is door Mej. Mr. C. H. C. Breesnee een bewerkte beschrijving van de hier bedoelde stukken in het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage gepubliceerd in de *Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven*.²⁾ Hetgeen tot deze collectie behoort, blijkt

¹⁾ Vgl. *Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, LIII, 303-305; LIV, 2-9; LXII, 3-5. *Haarlemsche Bijdragen*, XLIX, 326-327; LIII, 166-169; LIV, 10-2°. *Bossche Bijdragen*, XVI, 4-15.

²⁾ I, Eerste deel, 1927 ('s Gravenhage 1928), blz. 377-408.

overeen te stemmen met den voormelden inventaris van 1594, met uitzondering evenwel van een register van ontvangsten en uitgaven van den procurator van het klooster uit het jaar 1553, dat niet meer werd aangetroffen. Al deze stukken hebben uitsluitend betrekking op het financieele beheer.

Nevens het bovenstaande bewaart het Algemeen Rijksarchief nog eenige stukken betreffende de goederen van het klooster in het aldaar berustende archief der Nassausche domeinen. Zij zijn daar waarschijnlijk terecht gekomen na de eerste verovering van Geertruidenberg in 1573, toen aanvankelijk de goederen van het huis zijn gekomen aan den Prins van Oranje als Heer der stad. Bij de reeds vermelde resolutie van 1582 hebben de Staten deze goederen teruggenomen als behoorende tot hun domeinen.

II. In het Staatsarchief te Antwerpen.

Zeer belangrijke bescheiden van de chartreuse zijn door het convent medegenomen, toen het allengs een toevlucht vond in het klooster te Lier. Toen van dit huis uit in 1625 met eenige monniken en broeders van Sint-Sophia bij Den Bosch een nieuw klooster is gesticht in de Sint-Rochusstraat te Antwerpen, zijn voorbedoelde archiefstukken ook derwaarts overgebracht. De prior van de Antwerpsche kartuizers is in 1636 door de Grande Chartreuse belast met de administratie van de goederen der verwoeste huizen. Nadat echter het klooster te Antwerpen evenals dat te Lier in de jaren negentig der achttiende eeuw was opgeheven, zijn hun archieven naar alle zijden verspreid. Wat daarvan toen in het Staatsarchief te Antwerpen is komen te berusten, is betrekkelijk weinig.

Van het archief der Geertruidenbergsche kartuizers bezit deze bewaarplaats echter in de eerste plaats twee lijvige cartularia, een uit de 15de eeuw en een van 1518, van welke vooral de eerste belangrijk is. Een uitvoerige beschrijving van deze codices volgt hierna.

Daarnevens vond ik in een geschreven inventaris van het Staatsarchief te Antwerpen nog de volgende stukken vermeld:

„3 anc. no. 173: Volume in folio, intitulé sur la couverture: *Registrum domus Hollandiae de frumentorum redditibus instructionem faciens.*— C'est un dénombrement des redevances en nature, dues à ces religieux, d'une écriture du 16e siècle (206 pages). Côté no. 35 à l'inventaire du Receveur des Domaines à Anvers”.

„4 anc. no. 174: Volume in 4°, couvert en parchemin, renferme des comptes des cens dus en Oosterhout, appartenant à la chartreuse proche Geertruydenberg de 1457 à 1510.— Côté 33 du même inventaire”.

„5 anc. no. 176: Idem. Comptes de la même chartreuse de 1533 à 1560.— Côté no. 31 du même inventaire”.¹⁾

Verder bevat het fonds „Kartuizers herkomstig uit Holland” in het Staatsarchief te Antwerpen nog een vidimus²⁾ van een akte, waarbij deken en kapittel van Geertruidenberg getuigen, dat Albrecht, graaf van Henegouwen en Holland bij brief d.d. 22 Juli 1394 het kartuizerklooster buiten Geertruidenberg vrijdom heeft verleend van de belastingen (morghengelde) op hun landen.

III. In het archief van het Aartsbisdom Mechelen.

Ook hier worden een aantal bescheiden, afkomstig van de Geertruidenbergsche kartuizers, bewaard. Zij zijn evenwel niet geordend en maken deel uit van een vrij omvangrijke verzameling, meerendeels origineele, stukken van de kartuizerkloosters van Geertruidenberg, Vught, Lier, Zeelhem, Arnhem, enz. Deze akten worden bewaard in vier groote doozen. Zij betreffen meestal de bezittingen der kloosters.

1) In den inventaris van het Staatsarchief te Antwerpen wordt abusievelijk ook het volgende stuk gerekend tot het archief van het klooster bij Geertruidenberg: „6 anc. no. 176: Volume in 4°, couvert en parchemin, renferme des comptes de la chartreuse de S. Sophie de 1582 à 1586”. Het zijn rekeningen van de Bossche kartuizers.

2) H. Jacobs, *Inventaris der Archieven van het Provinciaal Bestuur van Antwerpen*, I (Oude Archieven Antwerpen 1890), blz. 9 e. v.

IV. En in andere bewaarplaatsen?

Zulks is niet uitgesloten. Met name zou het de moeite kunnen loonen, nauwkeurig na te gaan, of in het Rijksarchief te 's Hertogenbosch wellicht nog verspreide resten worden aangetroffen. Zoo verdient aandacht de „Copie van de kaerte van het Klooster der Chartroyzen onder Raemsdonck buijten Geertruydenbergh met der selver Landen en voornamelijck de loop van de oude Donga en verdere limijten, getrocken uyt een oude kaerte berustende onder de erfgenamen van d'Heer Staapaers, laetste gewesene Rentmeester van het voorz. klooster en deze bevonden daer mede te accorderen ter oirconde deze geteekend den 20 December 1... (onleesbaar) als geswore Lantmeter. Abel de Vries".¹⁾

Daarnaast zouden nasporingen in het Staatsarchief te Brussel nog resultaten kunnen opleveren.

In het centraal archief der Kartuizerorde, gevestigd in de Certosa di Lucca (Italië), blijkt van de chartreuse buiten Geertruidenberg niets te zijn bewaard. Ook het archief der gemeente Raamsdonk stelt in dit opzicht teleur.²⁾

BEWAARGEVING VAN AKTEN AAN HET KLOOSTER.

Het klooster heeft zich ook somtijds geleend als bewaarplaats voor archiefstukken, welke met het convent zelf niets hadden uit te staan. In 1382 vond tusschen Otto van Arkel en Willem van Brederode een scheiding en deeling plaats van het ambacht van Giessen in een „overste ambacht daer de kercke te Giessen in staet" en een „nederste ambacht". Na een uitvoerige beschrijving van die deeling werd in de akte³⁾ voorts het volgende bepaald:

1) Dom. R. Allard O.S.B. te Oosterhout was zoo vriendelijk mijne aandacht op deze kaart te vestigen.

2) A. C. Bondam, *Inventaris van de oude archieven, bewaard ten gemeentehuize van Raamsdonk* ('s Hertogenbosch 1904), A. no. 5, C. nos. 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, II, 1.

3) F. van Mieris, *Groot Charterboek der Graven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland*, III (Leiden 1755), 392.

„Voort allen handvesten, die in onsen ghemeynen ambacht toebehooren, ende ons Daniel van Tolleyzen overgegeven heeft, die sullen wij te gader leggen in eenre kiste in den Heyligen Clooster ten Chartroyzen bij Sinte Geertruydenberghe tot onser beyder behoef, ende elck van ons sal eenen sleutel daer af hebben, in deser manieren, dat elck van ons dese handvesten altoos besighen mag tot alre tijt, als wij, of eenigh van ons des behoeft, ende te doen heeft, ende daer sullen wij malcanderen onse sleutelen toe leenen, ende aen dese handvesten helpen tot alre tijt, als wij, of onser eenigh des behoeft, ende den anderen ghesint, behoudenlijcken des dat men dese handvesten ommer weder sal legghen alsoo voirde, als men daer mede ghedaen heeft, in der kiste in den klooster voerschreven".

Ongewoon was een dergelijke bewaargeving van een archief niet. Zoo is nog in 1701 een verzegelde kist met archiefstukken, voorzien van drie sloten, door het kapittel van Thorn gedeponeerd in de Kartause te Keulen.¹⁾

STICHTINGSJAAR EN STICHTINGSBRIEVEN.

De Orde van Sint-Bruno verkreeg in het jaar 1314 haar eerste stichting in het tegenwoordige België, n.l. te Herne bij Edingen. In een snel tempo zag men in de daaropvolgende jaren het aantal kartuizerkloosters in deze gewesten vermeerderen. Achtereenvolgens vestigden de kartuizers zich in 1318 bij Brugge, in 1323 te Kiel bij Antwerpen, in 1328 in Zeelhem bij Diest, te Royghem bij Gent en in de omgeving van Geeraardsbergen.

In 1336 vervolgens is men begonnen met een nieuwe nederzetting buiten Sint-Geertruidenberg, de eerste in het tegenwoordige Nederland.

Raadpleegt men de bestaande litteratuur, dan zal men vruchteloos een zeker antwoord zoeken op de vraag, in welk jaar de stichting van dit huis heeft plaats gehad.

1) Habets, *De archieven van het kapittel van Thorn*, II (1899), blz. 119.

Raissius¹⁾ en in navolging van hem de meeste schrijvers noemen het jaar 1331. Le Couteulx,²⁾ de annalist der Kartuizerorde, laat de keuze tusschen de jaren 1328 en 1331. Molin³⁾ stelt de stichting in 1353, doch is blijkbaar in de war met het sterfjaar van den stichter.

Noch de eene, noch de andere opgave is evenwel nauwkeurig. Een copie van den stichtingsbrief, welke men aantreft in het vijftiende-eeuwsch cartularium van het klooster, doet den juiststen datum kennen, waarop de chartreuse een aanvang nam.⁴⁾ Deze oorkonde, welke men hierachter als bijlage vindt afgedrukt,⁵⁾ is gedagteekend „MCCCXXXV des dinxdages na onser vrouwen dach ter lichtmisse”, derhalve 6 Februari 1336.

Bij deze akte verklaart Willem van Duivenvoorde, heer van Oosterhout, voor de fundatie van het klooster beschikbaar te stellen „alle die woninghe ende eygenscap gheheelijc, die was Gheraets van Wyeldrechts, gheleghen bi der stede van Sinte Geerdenberghe in een stede gheheten Namer ende XLIIII merghen lants, luttel meer of myn, ghelegen omtrent die voerseide woninghe”. Voorts schonk hij „een stuc lants gheheten die Brant also alst gheleghen is tusschen Sinte Geerdenberghe ende die rytte”. Bovendien „twee mergen lants, luttel meer of luttel myn, gelegen bi den voers. stede die Namer” en verder een jaarlijksche rente van 200 pond. De fundatie werd in dezelfde akte bevestigd en bezegeld door Duivenvoorde's halfbroeder Jan van Polanen.

Het terrein de Brant was op 3 October 1335 door den graaf aan Willem van Duivenvoorde verkocht ten

1) A. Raissius, *Origines Cartusiarum Belgii* (Duaci 1632), 54.
 2) C. le Couteulx, *Annales Ordinis Cartusiensis*, V (Monstrolii 1889), 300.
 3) N. Molin, *Historia Cartusiana*, II (Tornaci 1904), p. 115.
 4) Mej. Mr. Breesnee, k.a.p., heeft daarop reeds gewezen.
 5) Van deze oorkonde is omstreeks 1774 door Kluit reeds een afschrift genomen in het toenmalige kartuizerklooster te Antwerpen, waarvan het cartularium afkomstig is. Vgl. *Verlagen omtrent s' Rijks oude archieven*, I, Eerste deel ('s Gravenhage 1928), t. a. p.

behoefte van het door hem te stichten klooster. Bij akte van 27 Januari 1336 had de graaf nog aan Duivenvoorde verkocht de voorbedeelde jaarlijksche rente van 200 pond op het Rijsbroek, eveneens ten behoeve van de voorgenomen stichting.

Bij oorkonde van 13 Februari 1336 gelastte de graaf de afstand van het land Rijsbroec ten behoeve van het kartuizerklooster te Geertruidenberg.¹⁾

Reeds bij akte van 8 Februari 1336, zijnde een transfix van de stichtingsakte, schonk de graaf zijn goedkeuring aan de stichting.²⁾ Op 23 October 1338 volgde de van den bisschop van Luik gevraagde toestemming, waarvan de akte eveneens was gehecht aan de stichtingsoorkonde.³⁾

Te voren, n.l. op 30 Juli 1337, was overeenstemming bereikt tusschen Willem Voocht, pastoor van Raamsdonk, in wiens parochie de nieuwe nederzetting werd gevestigd, en de kartuizers, betreffende het begraven van niet tot het convent behoorende parochianen in het klooster. Vervolgens had de pastoor van Raamsdonk zich op 31 Juli 1337 tot den bisschop van Luik gewend met het verzoek goedkeuring aan een en ander te hechten.

DE ANTWERPSCHE CARTULARIA VAN DE GEERTRUIDENBERGSCHE KARTUIZERS.

De volgende beschrijving van deze cartularia is grotendeels ontleend aan die van J. Vannérus (*Revue des Bibliothèques et Archives de Belgique*, Le Dépôt des Archives de l'Etat à Anvers, Tome III, fasc. 6, Bruxelles 1906).

I. *Cartularium uit de 15e eeuw.*

Op de keerzijde van het tweede blad draagt deze codex het opschrift: „Dit sijn copyen van den bryeven van allen goeden, erve, chijnse ende renten, die die Carthusers hebben, die wonachtich sijn in der prochyen van Raems-

1) *Regesta Hannonensia* door P. L. Muller ('s Gravenhage 1882), 236.
 2) Staatsarchief Antwerpen, Fonds Kartuizers van Antwerpen, cartularium no. 33, f. 1 v. et 2 r.; vgl. *Reg. Hannon.*, 235.
 3) *Cartularium*, f. 2 r.

doncke by Sinte Geerdenberghe in Zuuthollant...".—
Op het eerste blad is met een hand uit de 18^e eeuw
geschreven: „Hic liber pertinet ad domum Cartusiae
Antverpiensis et eo redire debet”.

De eerste akten, waarvan men in dit cartularium af-
schriften aantreft, zijn getiteld: „Littere foundationis”,
n.l. 1° een oorkonde van 6 Februari 1336, waarin
Willem van Duivenvoorde verklaart aan de
kartuizers voor de stichting van een klooster bij Geer-
truidenberg goederen te schenken; — 2° een akte van
8 Februari 1336, waarbij graaf Willem deze stichting
bevestigt; — 3° de toestemming voor de stichting van
Adolf, bisschop van Luik, verleend 23 October 1338.

Dit register bevat 198 perkamenten bladen, groot on-
geveer 24 × 34 cm., waarvan er eenige onbeschreven
zijn, en bovendien 6 perkamenten bladen, welke ten
deele zijn gebezigd voor het inschrijven van den index.

Deze index duidt in de eerste plaats aan de stichtings-
oorkonden en privileges en voorts de steden, dorpen en
ambachten, volgens welke de oorkonden zijn gerang-
schikt. Deze plaatsnamen zijn:

„Raemsdonck,
Sinte Geerdenberghe,
Stanthasen,
Dryemelen,
Oosterhout,
Dongha,
Breda,
's Graven Moer,
Cleyn Waspjic,
Cappel in Nederven,
Zijdewijn,
Bezoeyen,
Meeuwen,
Eethen en Druenen,
Babiloniënbroick ende Dronghelen,
Muulkerck,

Monsterkerck ende Wijfriet,
Airntswert,
Wouderinchem ende Althena,
's Hartogen Bosch,
Hardicvelt,
Ghorynchem,
Leederdam,
Asperen,
Hookelem,
Gallichem,
Haefden ende Tuylle,
Herwijnen ende Saltboemel,
Moerkerckenland ende Riderweert,
Rotterdam ende Schiedam,
Oude Mathenesse,
Nieuwe Mathenesse,
Scyeambacht,
Spieryncxhoeck,
Maeslant,
Delff,
Hodenpijle ende Rijswijk,
's Gravenhaghe,
Leyden ende Leyderdorp,
Heeren Aerntsberghe,
den Briele,
Sevenberghen.”

Deze verzameling bevat in afschrift 598 oorkonden,
loopende van daags vóór S. Mathias 1315 tot 28 November
1454, alsmede de korte inhoud van een tamelijk groot
aantal andere akten. Bovendien vindt men op fol. 151
ingelascht een origineele oorkonde op perkament van
2 October 1406 (o. a. bevattende den tekst van een akte
van 1375) en op fol. 89 een stuk op papier, geschreven
in het begin der 16^e eeuw.

Het cartularium is geschreven met verschillende han-
den in de 15^e eeuw, doch het grootste gedeelte der
oorkonden is ingeschreven tusschen 1425 en 1450.

II. *Cartularium van 1518.*

Op fol. 1 vindt men het opschrift: „Copyen ende utschriften alle der bryeven ende instrumenten van allen den gueden ende renten, lanthuur ende marghenthaelen, d' welke dye Carthusers bij den Bergh liggende hebben in Hollant, Brabant, Zeelant ende Gelrelant, nae 't vervolgh der letteren A. B. C. etc. uutgeschreven uut den ouden slaeper ende uut allen den brieven ende registren, dye doe der tijt yn onse convent waren, in 't jaer Ons Heren als men schreef dusent vijf hondert ende achtien”.

Deze titel heeft echter slechts betrekking op het eerste gedeelte van het cartularium. Het tweede gedeelte draagt het opschrift: „Copyen ende utschriften alle der brieven ende instrumenten van allen erfchijns ende erfrogghe, d'welke dye Carthusers bij den Bergh wonende hebben 'sjaers yn manygherley plaetzen nae 't vervolgen der letteren A. B. C., etc. . . .”

Op het eerste blad is met een hand uit de 18^e eeuw geschreven: „Hic liber pertinet ad domum Cartusiae Antverpiensis et eo redire debet”.

Het eerste gedeelte bevat ongeveer 190 bladen van papier, waarvan er 150 genummerd en beschreven zijn. Ongeveer 40 ongenummerde bladen zijn onbeschreven of bevatten indices. Evenzoo bestaat het tweede gedeelte uit ongeveer 134 bladen, waarvan er 104 genummerd zijn. In totaal bevat dit cartularium dus ongeveer 325 bladen, groot 29 X 40 cm.

Men vindt in het cartularium twee registers in elk van de twee gedeelten. Het eene geeft eenvoudig een alphabetische opsomming van de plaatsen, het andere eveneens in dezelfde volgorde een zeer korte aanduiding van ieder stuk. Deze registers bevatten, behoudens enkele uitzonderingen, de reeds bij de beschrijving van het oudste cartularium vermelde plaatsnamen, alsmede nog de volgende :

Almkerck,	Langdong,
Alfen,	Lindonck,
Amstelredam,	Mee onder den Bergh,
Arkel,	Ness,
Brant,	Nymmegen,
Broick 't Groete,	Riete by den Bergh,
Diest,	Rijsbroick,
Dort,	Rosentael,
Doveren,	Sandoel,
Dussen,	Steeweck,
Empel,	Steloe,
Emelisse,	Swindrecht,
Gynneken,	Teteringe,
Groten Oirt,	Vlendonck,
Haghe buten Breda,	Vraechel,
Haerlem,	Wildonck,
Haersloet,	Worcum,
Hout,	Zeelant.”
Hosenhout,	

Het eerste gedeelte bevat de afschriften van 750 stukken, in het tweede gedeelte zijn er 492 afgeschreven, zoodat het cartularium in totaal 1243 documenten bevat. Al deze copieën dagteekenen van 1518. Daarachter hebben verschillende handen een klein aantal, ten deele authentieke, akten ingelascht, gaande van Mei 1431 tot Augustus 1571. Voorts zijn op gelijke wijze een aantal van de in 1518 geboekte afschriften geauthentificeerd.

DE TEKST DER STICHTINGSBRIEVEN

Akte waarbij Willem van Duivenvoorde goederen schenkt voor de stichting van een kartuizerklooster bij Geertruidenberg. 1336,6 Febr.

„Allen den ghenen, die dese teghenwordighe letteren selen syen ofte horen lesen, Willem van Duvenvoorde, heere van Oosterhout, ridder, saluut ende kennisse der waarheyt. Weten seldi alle dat ic met goeder devocien

ende om die salicheyt ende verlossenes mijnre sielen ende mijns lieven heeren, mijns heeren Willems, grave van Henegouwen ende van Hollant, ende miinre liever ende gheminder vrouwen, mijnre vrouwen Johanne van Valoys, gravinne van Henegouwe ende van Hollant, lieve wyf ende gheselline des voers. mijns heeren des graven, ende miinre vrouwen gravinne Philippe daer God die siele af hebbe, die moeder was mijns voers. heeren des graven, ende also voer die zielen mijnre vorderen, so heb ic begonnen ende ghefundeert ene kerke, huus ende ordene om bruedere der sartroysen tallen daghen ende eewelije te wonen ende te bliven om den heilighen dienst ons heeren te doen ende te celebreren also ende in der manieren als brueders van selker oorden in den dienst ons heeren Jhesu Christi sculdich siin te doen ende te celebreren. Ierstwerff om die wonnighe der voerseider brueder ende haer ghebruken te hebben ende haer kercke, ende haer huse te makene, ende te funderen in die selve stede so heb ic properlike ghegheven, blotelije ende vrijlije, tallen daghen ewelick, alle die woninghe ende eyghenscap gheheelije, die was Gheraets van Wyeldrechts, gheleghen bi der stede van Sinte Geerdenberghe, in een stede gheheten Namer ende xliij merghen lants, luttel meer of myn, gheleghen omtrent die voerseide woninghe, die waren also ghelije des voers. Gheraets van Wioldrechts. Die welke woninghe ende xliij merghen lants voergenoemt ic vercreech ieghen Goodscalc Hondeken, ende ieghen ander erfghenamen des voers. Gheraets, daer si op verstorven waren. Item gheven ic ende heb ghegheven blotelije tallen daghen ewelike in te nemen tot der fundacien van den voirscreven kercken voer die voerseide bruederen ende in den name van hen een stuc lants, gheheten die Brant, also alst gheleghen is tusschen Sinte Geerdenberghe ende die rytte. Welc stuc lants ic vercreech ieghen minen lieven heer den grave van Henegouwe voers., daer ic in tide die leden is in

chiinse af plach te gheven den rentmeester mijns voers. heeren xij lb. holl. siaers. Item heb ic ghegheven ende gheve tallen daghen ewelike der voers. kercken twee merghen lants luttel meer of luttel myn, gheleghen bi den voers. stede die Namer, die welke twee merghen lants ic vercreech ieghen Hugheman van Wendelsnesse ende also ghelije in naerdernisse der fundacien der voirs. kercken om die voers. bruedere der sartroysen tallen daghen ewelije te ghebrukene ende te besittene vredelije ende gheheelije heb ic mede ghegheven ende gheve tot dien dat voirs. is die twee hondert lb. renten tornoyse siaers ewelije, den groten tornoysen voer xvj d. gherekent, die ic vercreech ieghen minen lieven ende gheminden heere, minen heere den grave van Henegouwe ende van Hollant voergenoemt, die bewijst siin opt lant ende broeke die minen voers. heere toequamen van den voirs. Gheraets van Wioldrecht, gheleghen tusschen die voers. poort van Sinte Geerdenberghe ende Wlendonck, die welke gyfte al te samen voergenoemt ic voer my ende miin erfgenaemen ende voer miin nacomelinghe ende voer alle die ghene, die voer my moghen ende sellen hebben zake ofte actie, die heb ic wel ende volcomelyc, blotelije ende vrylic ghegheven ende gheve toter fundacien der kercken den bruederen der sartroysen voerges. ende om die voirs. kerke te funderen ende op te bringhen ende die voerseide bruederen so wie dat si siin, ofte siin sellen, te ghebrukene ende te besittene volcomelic vredelije ende gheheelije tallen daghen ewelic als haer eyghen erve voer hen ende voer haer kercke ende in den name van hen tallen daghen eweliken ende van mi te hant ende van miin erfghenamen ende voer miin nacomelinghen, heb ic wel ende volcomelic blotelic ende vrylic verteghen ende vertye ende van allen blotelije heb ic ghesette ende sette den pryor van den voers. kercken van den orden der sartroysen voer hem ende voer die bruedere van der voers. ordenen wonachtich in die stede voers. gebruiken ende

besitten tot allen daghen ewelije also voers. is, ende daerom, opdat die voers. bruederen alle die gyften gheheelic voerghenoemt moghen rustelije ende geheelic tallen daghen gebruiken ende besitten, so bid ic ende versueke aen minen lieven ende gheminden heere, miin heere den grave van Henegouwe ende van Hollant voers., dat hij die gyfte ende al dat hier voer gheseit is, will loven, consenteren ende confirmeren, ende also alle die erve voerg. wel ende volcomelic doden voer die voers. bruedere sartroysen, ende in den name van hem tot allen daghen ewelic, ende dat hi dit wil doen confirmeren met sinen openen letteren besegelt met sinen eyghenen segele, ghesteken doer dese letteren, ende noch om dat die voers. kercke den bruederen der sartroysen sellen ter eeren Goids vast ende te meer versekert wesen gefundeert te werden ende te voldoen, so bid ic ende versueke minen reverenden vader in Gode, minen lieven heere minen heere den bisscop van Ludick, in wies bisscopdom die voers. fundacie is, dat hij 't will consenteren, ende dat hij wille alle dat voerghes. is confirmeren, loven ende vesten met aanhanghene siins segels ende om dat alle die dinghen voers. ende elc van hem selen siin tot allen daghen vast gehouden, ic Willem van Duvenvoorde, heere van Oosterhout, ridder voers., heb dese teghenwoordighe letteren besegelt met minen eyghenen zegel ende ic bid ende versueke minen lieven ende gheminden brueder miin heer, miin heer Jan van Polanen, dat hi al dat hier voer is ges. wil loven ende consenteren ende in orconscappen daer af hanghen sinen zegel aen dese teghenwoordighe letteren metten minen. Ende ic, Jan van Polanen, rydder voers., om bede ende om versueke mijns liefs broeders, mijns heeren Willems van Duvenvoorde voers., voer mi ende voer mijn erfgenamen ende voer alle miin nacomelinge tot allen daghen love ende consenteere alle die gyften ende die dinghen geheelije, die voer siin gheseit ende die ghelove ic ende hebbe geloofd te houden tot allen daghen ewelije sonder

te comen of te doen yet daer teghen, ende in orconscap van desen dinghen heb ic ghedaen ende gehanghen minen eyghenen zegel aen dese tegenwoordigen letteren metten zegel miins liefs brueders, mijns heeren Willems van Duvenvoorde voers. Gedaen ende ghegeven int jaer van graciën ons heeren mcccxxxv des dinxdages na onser vrouwen dach ter lichtnisse.

Staatsarchief Antwerpen, Fonds Kartuizers van Antwerpen. Cartularium no. 33, f. 1-1v.

Akte, waarbij graaf Willem III goedkeuring verleent aan de stichting van het klooster. 1336, 8 Febr. (Transfix der akte van 6 Februari 1336).

Wi Willem van grave Henegouwe, van Hollant ende heere van Vrieslant, doen te weten alle luden, dat wi om beden ende versoeke ons liefs ende ghetrouwes ridders Willem van Duvenvoorde heere van Oosterhout ende om goede devotie hem te helpen te volbringhen ende oic om te hebben deelachticheyt van den weldaden, soe hebben wij voer ons ende voer onse erfgenamen ende voer alle onse nacomelinge die gyften ende alle die dinghen ende elcx van hem gehouden ende gheexpresseert in desen teghenwoerdighen letteren, door die welke dese onse teghenwoordighen letteren siin gesteken ende aengehanghen, ghelooft, gheapprobeert, gheconfirmeert, loiven, approberen ende confirmeren ende daer toe om dat wi willen dat die dinghen, die die letteren inhouden, daer onse letteren doorsteken siin, sellen volcomelic ende gheheelic ghehouden ende voldaan siin. Wij als overheer gheloven die te houden tot allen daghen ende doen te houden vredelije ende gheheelic, ende ooc om dat die broeders der sartroysen van der kercken tot welker fundacien dat erve dat staet in den voers. letteren es ghegheven ende ghelaten, selen moghen voir hem ende voer haere kercke tallen daghen eewelike, vredelic, ende gheheelic ghebruken ende besitten wij voer ons ende

voer onse erfnamen ende voer alle onse nacomelinghe hebben alle die voers. gyften ende erfachticheden voerg. in den voers. letteren daer dese letteren doer siin ghesteken ende aenhangen wi doden ende hebben ghedoodt openbaerlijc ende vrijlic, ende wij gheven den voers. broederen voer ons ende voer onse erfnamen tallen daghen speciael gracie dat si midts hem of midts haren knapen mogen die ghene die sij siin die hem sculdich siin van den voirs. goeden, oft van den goede datter af coomt tsi huuse of pachte of anders hem enich goet sculdich is, welk hand dattet is, dat si die moghen panden ende dwinghen in dier manieren dat onse rentmeesters doen of doen souden om sake van scoude ons toebehorende ende wij willen dat die voers. broederen, wie dat si siin oft siin sellen, ghebruken ende bezytten, vredelijc ende gheheelijc van nuvoerwaert tot allen daghen eweliken van allen den voers. erven, als erve dat ghedoodt is wel ende volcomelijc voer hem ende voer haer voers. kercke, ende in den naem van hem, behouden ons ende onsen erfghenamen, graven van Hollant, alle ander gherechten also als wijse hebben in onsen anderen steden van der graefscap van Hollant die welke dodinge ende alle dinghen voers. wi voer ons ende voer onse erfghenamen tot allen daghen eweliken gheloven ende ghelooft hebben te houdene ende te vervullene wel ende ghetrouwelike ende daer toe hebben wij verbonden ende verbinden ons, onse erfghenamen ende onse nacomelinghe, ende al onse goede ruerende ende onruerende, die wij hebben ende toecomende siin, ende om dat dese dinghen sullen siin vaste, ghestadich ende wel ghehouden, so hebben wij dese letteren bezegelt met onse eyghen zeghel, ghesteken doer dese teghenwoordighe letteren. Ghedaen ende ghegheven int jaer van gracen mccc ende xxxv des donredaghes na onser vrouwen dach ter lichtmisse.

Staatsarchief Antwerpen. Fonds Kartuizers
van Antwerpen, Cartularium no. 33, f. 1^v - 2.

Akte, waarbij Adolf, bisschop van Luik, goedkeuring verleent aan de stichting van het klooster. 1338, 23 Oct. (Transfix der akte van 6 Februari 1336).

Universis presentes litteras inspecturis. Adulphus Dei gratia Leodiensis episcopus salutem in domino sempiternam. Ut iusta proborum et fidelium desideria debitum consequantur effectum in quantum cum Deo possumus, celebramus considerantes quod piam intentionem et devotionem strennui viri dilecti in Christo filii, Willelmi de Duvordia domini de Oosterhout militis contentam et expressam in litteris hiis annexis, necnon supplicationem discreti viri Wilhelmi rectoris ecclesie de Raemsdonc nostre dyocesis super hoc nobis litteratorie factam, fundationi fratrum de ordine carthusiensi de qua in eisdem litteris fit mencio nostrum consensum adhibemus, omnia et singula in prefatis litteris contenta et expressa ad laudem et honorem sancte Trinitatis, beate Marie virginis et omnium sanctorum laudamus et approbamus et presentis scripti patrocinio confirmamus insuper ut divinus cultus augmentetur et dicta domus de bono in melius semper augeatur, omnibus ipsius benefactoribus vere penitentibus et confessis de Dei omnipotentis misericordia, beate Marie semper virginis clementia, beati Lamberti martiris et omnium sanctorum meritis et intercessione confisi singulis vicibus xl^a dies de injunctis sibi penitencijs in domino misericorditer relaxamus. Harum testimonio litterarum nostro sigillo sigillatarum. Datum anno domini m^occc^oxxxviiij^o die jovis xxiiij^a mensis octobris.

Staatsarchief Antwerpen, Fonds Kartuizers
van Antwerpen, Cartularium no. 33, f. 2.